

Knižnica A.Bernoláka v Nových Zámkoch

DOMINIK TATARKA

*Bibliografický leták pri príležitosti 100. výročia
narodenia autora.*

Apríl 2013

DOMINIK TATARKA

V tomto roku si pripomíname sto rokov narodenia prozaika, publicistu a scenáristu **Dominika Tatarku**.

Narodil sa 14. marca 1913 v obci Plevník-Drieňové v roľníckej rodine. Otec mu uhynul v prvej svetovej vojne a tak matka zostala na na výchovu jeho a siedmym sestier úplne sama. Po ukončení základnej školy navštevoval gymnáziá v Nitre a Trenčíne. Na filozofickej fakulte v Prahe študoval jazyky a to slovenčinu a francúzštinu. V štúdiách neskôr pokračoval v Paríži na Sorbone. V rokoch 1939 až 1944 pôsobil ako stredoškolský profesor v Žiline a v Martine. Aktívne sa zúčastnil SNP v Banskej Bystrici.

Po oslobodení bol redaktorom Pravdy, Národnej Obrody a výtvarným redaktorom vo vydavateľstve Tatran /SVKL/. Istý čas pracoval aj ako scenárista Čsl. filmu Bratislava. V šesťdesiatych rokoch sa v jeho postojoch prejavilo kritické odmietanie schematizmu v literatúre a celková skepsa voči ideám a princípom socializmu vyvrcholila v rokoch 1968-69. Svoj jasný postoj voči okupácii deklaroval podpisom Charty 77, čím sa vyradil doživotne z literárneho života do literárneho exilu.

Od roku 1969 žil z invalidného dôchodku a zomrel 10. mája 1989 v Bratislave.

Do literatúry vstúpil dvomi krátkymi prózami **Cesty a Záchvevy duše**, ktoré sú akýmsi hľadaním seba samého uprostred spoločnosti a prírody. V roku 1942 mu vyšla prvá kniha pod názvom **V úzkosti hľadania**, v ktorej sa pokúsil v krátkych novelách vystihnúť osobné zážitky z rokov 1930-40. Prvé pozoruhodné dielo bola **Panna zázračnica** vydaná v roku 1945, kde v pozadí nadrealistického až mystického deja vyslovuje nesúhlas s terorom klérofašistického režimu na Slovensku. Kniha mala u čitateľskej verejnosti pomerne slabý ohlas, ale úspešnou sa stala až po nakrútení filmu, ktorého scenáristom bol samotný D. Tatarka. Ďalšou knihou z roku 1948 je **Farská republika**, ktorá je presvedčivým zobrazením atmosféry fašistického a ľudáckeho násillia, ktoré autor satiricky pranieruje a kritizuje menšiu vinu a nevinu nutného zla klérofašizmu. V knihe **Prvý a druhý úder**, ktorá bola vydaná v roku 1950 sa opäť zamyslel nad vojnou, protifašistickým odbojom a únikovú cestu z týchto ponurých čias našiel prostredníctvom partizána Reptiša v povojnovej rekonštrukcii krajiny.

Umelecky menej pútavé knižočky **Radostník a Družné letá** z roku 1954 sú o prerode života na dedine a sústredení síl na veľkej stavbe. Keďže boli príliš budovateľské širšiu čitateľskú verejnosť nezaujali. V roku 1959 vydal dve novely **Kohútik v agónii** a **Ešte s vami pobudnúť** pod spoločným názvom **Rozhovory bez konca**. V prvej novele Tatarka vychádzajúc z vojnovnej minulosti slovenského štátu a zo SNP sa konfrontuje s vtedajšou dobou raného socializmu. V druhej poviedke vzdal hold ženám, svojim sestram a hlavne svojej obetavej matke, ktorú priam nadpozemsky zbožne velebil.

Ďalšou v poradí bola kniha **Prútené kreslá**, kde čerpá zo skúseností vysokoškolského študenta vo Francúzsku, ktorý hľadá nové vzťahy a citové väzby medzi ľuďmi a najmä vzájomnú lásku, ktorá sa vie postaviť proti zlu. **Rozhovory bez konca** a **Prútené kreslá** považuje autor za svoje najobľúbenejšie diela, mali aj značný ohlas. Na začiatku šesťdesiatych rokov napísal knihu **Démon súhlasu**, v ktorej precitol z klamu viacerých socialistických dogiem a ilúzií. Sú to vlastne dve satiricko-pamfletistické prózy kriticky reagujúce na omyly päťdesiatych rokov a na kult osobnosti. Z rámca obvyklej tvorby sa vymyká cestopisná kniha reportáží z Francúzska, Anglicka, Švajčiarska a Mongolska pod názvom **Človek na cestách**, ktorej hlavnou myšlienkou je vlastne konfrontácia sveta a domova. V roku 1968 mu vyšiel knižný výber z jeho statí a štúdií literárneho a umeleckého charakteru pod názvom **Proti démonom**. V tomto období sa autor dostal do tvorivej ilegality a literárneho exilu, lebo jeho diela sú pre protisocialistické postoje sťahované zo škôl a knižníc. V roku 1971 bol vylúčený zo Zväzu slovenských spisovateľov a často šikanovaný ŠTB.

Z tohto obdobia je známe exilové a samizdatovo vydané dielo **Písačky**, ktoré sa skladá z troch častí 1. Listy do večnosti, 2. Sám proti noci a 3. Písačky pre milovanú Lutáciu. Z nahratých rozhovorov s českou publicistkou E. Štoblovou (asi 20 kazieta) vzniklo samostatne samizdatovo aj knižne vydané dielko s názvom **Navrávačky**, ktoré bolo po nežnej revolúcii sprístupnené širokej verejnosti.

Dominik Tatarka bol aj prekladateľom niektorých francúzskych autorov a scenáristom viacerých filmov ako **Priehrada**, **Panna Zázračnica** a iných.

Tatarka si vždy stál tvrdohlavo a noblesne za svojou pozíciou, sám proti mnohým, proti noci a démonom. Svojim dielom a postojmi si zaslúži splatenie absurdného vydavateľského dlhu. Sú diela, ktoré majú absolútnu hodnotu, majú stále čo povedať a aj Tatarkovo dielo k nim patrí aspoň zväčšej časti. Na jeho počesť bola vyhlásená **Cena**

Dominika Tatarku, ktorá sa každoročne udeľuje novým mladým literárnym autorom.

Tento bibilografický leták vydáva Knižnica A.Bernoláka v Nových Zámkoch pri príležitosti 100. výročia narodenia autora. Obsahuje abecedne radené neanotované záznamy o knihách D. Tatarku a použitú literatúru.

Záznamová časť:

1

Agónia / Dominik Tatarka ; zo slovenských originálov ... preložili Judit Brogyányi ... [et al.] zostavil Milan Hamada. - 1. vyd. - Bratislava-Pozsony : Kalligram Könyvkiadó, 1997. - 459 s. ; 21 cm. - (Visegrád Könyvek). - ISBN 80-7149-112-8.

2

Človek na cestách.. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1967.

3

Démon súhlasu / Dominik Tatarka. - 1. vyd. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1963. - 93 s. ; 20 cm.

4

Démon súhlasu / Dominik Tatarka. - 1. vyd. - Bratislava : Artforum, 2009. - 96 s. ; 19 cm. - ISBN 978-80-969226-8-0.

5

Družné letá / Dominik Tatarka. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1954.

6

Farská republika / Dominik Tatarka ; ilustroval Anton Baláž. - [1. vyd.]. - [Bratislava] : Smena, 1963. - 307 s. ; 20 cm. - (Edícia Máj, zv. 22).

7

Panna zázračnica / Dominik Tatarka. - 1. vyd. - Bratislava : Artforum, 2009. - 92 s. ; 19 cm. - ISBN 978-80-969226-9-7.

8

Prútené kreslá / Dominik Tatarka ; doslov napísal Pavol Števíček. - 1. vyd. - Bratislava : Tatran, 1969. - 184 s. ; 18 cm. - (Čítanie študujúcej mládeže, zv.9).

9

Prvý a druhý úder / Dominik Tatarka ; ilustroval Ferdinand Hložník. - 1. vyd. - Bratislava : SVKL, 1961. - 236 s. ; 20 cm. - (Hviezdoslavova knižnica, Zv. 64).

10

Radostník / Dominik Tatarka. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1954.

11

Rozhovory bez konca / Dominik Tatarka ; ilustrácie E.M.Šimerová. - [1. vyd.]. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1959. - 212 s. ; 21 cm. - (Nová komorná knižnica, zväzok 11).

12

V úzkosti hľadania / Dominik Tatarka. - [1. vyd.]. - Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1963. - 312 s. ; 20 cm. - (Pôvodná próza).

13

A bólogatás démona / Dominik Tatarka ; zo slovenského originálu ... preložil Koncsol László. - 1. vyd. - Bratislava : Madách Könyvkiadó, 1970. - 244 s. ; 20 cm.

Použitá literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia / Augustín Maťovčík, Peter Cabadaj, Pavol Parenička. - 2. vyd. - Bratislava : Literárne informačné centrum, 2008. - 576 s. ; 24 cm. - ISBN 978-80-89222-48-3.

Portréty slovenských spisovateľov. 3. časť ; zostavil Ján Zambor. - 1 . vyd. - Bratislava : Univerzita Komenského, 2003. - 115 s. ; 21 cm. - ISBN 80-223-1779-9.

Školský lexikón slovenských spisovateľov / Imrich Belluš. - 1. vyd. - Bratislava : Príroda, 2010. - 288 s. : CD ; 23 cm. - ISBN 978-80-07-01819-8.

Názov: Dominik TATARKA – bibliografický leták pri príležitosti
100. výročia narodenia autora

Zostavil: Vojtech GOTTGEISEL – UKIS KAB NZ

Zodpovedná: Mgr. Ľubica ČERVENÁ – riaditeľka KAB NZ

Vydala: Knižnica A. Bernoláka v Nových Zámkoch

Termín: apríl 2013

Náklad: 20 ks

Tlač: KAB NZ